
Nye spesialister

NYE SPESIALISTER

Mutasjon fører til ALS

Patogenesen ved amyotrofisk lateral sklerose (ALS) og andre motonevronsykdommer er ukjent. Tilstandene fører til alvorlige lammelser, og pasientene dør som regel i løpet av få år.

Ved hjelp av musemodeller har forskere vist at mutasjoner i genet som koder for dynein, kan forårsake ALS-liknende tilstander (Science 2003; 300: 808 – 12). Dynein er et viktig transportprotein i nerveceller. Mus som var heterozygot for mutasjonen, utviklet progressiv degenerasjon av forhorncellene. Hos homozygot mus fant man i tillegg inklusjonslegemer som er karakteristiske ved den humane formen for ALS.

Flere brudd med opiater

Medikamenter som påvirker sentralnervesystemet øker risikoen for brudd hos eldre (Arch Intern Med 2003; 163: 949 – 57). Det viser en studie av mer enn 8 000 kvinner som ble fulgt i omkring fem år.

Bruk av opiater økte risikoen for brudd med omkring 50 %. Det samme gjaldt for alle typer antidepressive legemidler. Derimot fant man ingen økt forekomst av brudd hos kvinner som brukte benzodia-zepiner alene.

To av tre overlever levertransplantasjon

En av de hittil største oppfølgingsstudiene etter levertransplantasjon viser at omkring 70 % av pasientene lever etter 3 – 4 år (Ann Surg 2003; 237: 666 – 76).

Forfatterne studerte journalene til 204 pasienter med fulminant leversvikt som gjennomgikk transplantasjon. Ved hjelp av multivariatanalyser kom de frem til 17 faktorer som uavhengig av hverandre kunne si noe om prognosen. Den viktigste av disse var serum-kreatinin før inngrepet, mens sepsis representerte den vanligste dødsårsaken.

BCG med «påbygg»

Bacille Calmette-Guérin(BCG) er en av verdens mest brukte vaksiner. Gitt til spedbarn reduserer den forekomsten av barnetuberkulose med omkring 70 %, men BCG har ingen beskyttende effekt hos voksne.

Med omkring to millioner dødsfall på grunn av tuberkulose årlig, er behovet for bedre vaksiner stort. BCG mangler blant annet viktige T-celleantigener knyttet til en bestemt region (RD1) som bare er aktivt hos det levende viruset.

I Frankrike har en gruppe forskere videreutviklet BCG-vaksinen ved å legge til RD1 (Nat Med 2003; 9: 533 – 9). Den nye vaksinen økte beskyttelsen mot tuberkulose hos mus og marsvin.

Ferske leger føler seg utrygge

Over 40 % av nyutdannede leger i Storbritannia føler seg dårlig forberedt til turnustjenesten og legelivet (BMJ 2003; 326: 1011 – 2).

I en spørreskjemaundersøkelse ble ca. 3 500 medisinerere som var uteksaminert i 1999 og 2000, bedt om å si seg enig eller uenig med påstanden om at erfaringene fra medisinstudiet hadde gjort dem trygge nok til å utøve legegjerningen.

Bare 4 % var helt enig, 32 % var overveiende enig, 23 % var verken enig eller uenig, 30 % var overveiende uenig, 12 % var helt uenig. Svarforskjellene mellom kjønnene var ubetydelige, men det var store forskjeller i svarene mellom de ulike medisinske fakultetene.

Forfatterne anbefaler ulike tilpasninger av studieplanene for å gjøre fremtidens leger mer trygge på egne ferdigheter.

Færre selvmord på grunn av antidepressiver?

I løpet av 1990-årene gikk selvmordsraten i Australia mest ned hos eldre personer, som også var den gruppe med størst vekst i forbruket av antidepressive legemidler (BMJ 2003; 326: 2008 – 11). Andre faktorer som arbeidsløshet, alkoholforbruk og generell livskvalitet kunne ikke forklare reduksjonen i selvmordsraten blant eldre.

Forfatterne mener at bruk av SSRI-midler med færre bivirkninger enn de eldre antidepressivene, har ført til en mer liberal praksis for å behandle depresjon med medikamenter. Hovedmengden av antidepressiver foreskrives nå

i allmennpraksis. Studien kan indikere at allmennpraktikere er blitt flinkere til å behandle depresjon.

Fosterskader og vitaminbruk ved diabetes

Kvinner med diabetes som brukte multivitaminer før svangerskapet, hadde redusert risiko for å få barn med misdannelser, viser en amerikansk case control-studie (Pediatrics 2003; 111: 1146 – 51).

Hensikten var å kartlegge hvordan vitamintilskudd tre måneder før graviditet og under svangerskapets første tre måneder påvirker risikoen for fosterskade hos kvinner med diabetes. Studien omfattet 3 278 barn med misdannelser knyttet til diabetes hos mor, samt en kontrollgruppe med 3 029 barn uten misdannelser.

Det viste seg at kvinner som hadde diabetes og ikke brukte vitaminer, hadde fire ganger så høy risiko for å få barn med misdannelser, sammenliknet med kvinner i kontrollgruppen (OR 3,93; 95 % KI 1,79 – 8,63). Blant diabetiske kvinner som tok multivitaminer før og under den første delen av svangerskapet, var det en ikke-signifikant trend mot lavere risiko for å få barn med misdannelser.

Eksistensielle spørsmål ved terminal sykdom

Mange pasienter med terminal sykdom strever med eksistensielle spørsmål, som meningen med livet, sin dødelighet, om det finnes høyere makter etc. Noen pasienter vender seg til religioner med disse spørsmålene, andre finner støtte utenfor religionene.

Betydningen av slik «spirituality» i mestring av terminal sykdom blir erkjent i økende grad. I en studie ble 160 pasienter med forventet levetid under tre måneder intervjuet med en serie av standardiserte instrumenter (Lancet 2003; 361: 1603 – 7).

Negative korrelasjoner ble funnet mellom spirituell velvære og ønske om å fremskynde døden, håpløshet og suicidaltanker. Depresjon var høyt korrelert med ønske om å fremskynde døden hos pasienter med lav spirituell velvære, men ikke blant dem med høy spirituell velvære.

Forfatterne konkluderer med at spirituell velvære til en viss grad beskytter mot håpløshet og fortvilelse i denne gruppen, og at funnene har stor betydning for palliativ behandling.

Behandling for PTSD

Kognitiv atferdsterapi blir anbefalt i behandling av posttraumatisk stresslidelse (PTSD), særlig en form for eksponeringsterapi. Dette passer imidlertid ikke for alle, og i en studie av 360 Vietnam-veteraner med kronisk PTSD ble to typer

gruppeterapier sammenliknet.

Veteranene ble randomisert til enten en traumefokusert gruppepsykoterapi eller en her-og-nå-sentrert behandling som unngikk traumefokus (Arch Gen Psychiatry 2003; 60: 481 – 9.). Behandling ble gitt ukentlig til grupper på seks personer gjennom 30 uker.

Selv om PTSD-symptomene og andre plager ble vesentlig redusert, var det ikke forskjeller mellom de to gruppene.

Sterk økning av sepsis i USA

Forekomsten av sepsis i USA ble mer enn doblet i perioden 1979 – 2000. Men selv om insidensen og det absolutte antall døde øker, sank dødelighetsraten i perioden fra 28 % i de første årene til 18 % i de siste årene.

I en studie av mer enn 750 millioner innleggelser identifiserte forskerne om lag 10,3 millioner tilfeller av sepsis i denne 22-årsperioden (N Engl J Med 2003; 348: 1546 – 54). Selv om behandlingsresultatene er blitt bedre, er det betydelige forskjeller mellom befolkningsgrupper. Blant ikke-hvite var insidens og dødelighet nesten dobbelt så høy som blant hvite. Dødeligheten var høyest for svarte menn.

Siden 1988 har grampositive bakterier vært de dominerende patogener ved sepsis i USA.

Publisert: 12. juni 2003. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 7. februar 2026.